

СТАНОВИЩЕ

за дисертацията на Николета Атанасова Печева
със заглавие

“ЗВУКЪТ В РАДИОТО, КИНОТО И ГРАДСКАТА СРЕДА”

предложена за присъждане на образователната и научна степен
„Доктор“

изготвена от Доц. Д-р Борис Грозданов
ИИОЗ, БАН

Текстът е в обем от 202 страници и се състои от Увод (13 стр.), три глави (1 гл. - 51 стр., 2 гл. - 100 стр. и 3 гл. – 22 стр.), Заключение (8 стр.) и Библиография (8 стр.) и две приложения: Приложение 1: Лични интервюта на дисертантката с практики от БНР и 2. CD със звуковите картини, използвани в емпиричното проучване (глава 3). Библиографията включва 77 заглавия на монографии, от които 54 на издания на български и руски език и 23 издания на английски език.

Темата на дисертацията е позиционирана в изключително интердисциплинарен дебат, балансиращ между проблеми и подходи на теория на радиото и теория на киното, анализирани емпирично с помощта на метода на Семантичния диференциал. Дебатът е технически много сложен, защото за успешно и оригинално участие в него авторът трябва да притежава достатъчно компетентност във всички тези области, което се среща много рядко не само на Българската академична сцена, но и на световната. Мога да заявя, че дисертантката демонстрира компетентност във всички области на дисертационния труд по впечатляващ начин, като искам да

подчертая, че правят впечатление както изключително зрелия анализ, така и богатия и дисциплиниран наратив.

Целта на дисертационният текст е проучването на звуците в радиото, киното и акустичната околна среда (АОС), (стр. 10). Дисертант Печева е избрало съвсем подходящо, според мен, двете ключови медии – радио и кино, като контрапункт на акустичната околна среда, и особено радиото (след въвеждането на специфичната звукова употреба през 20-те и 30-те години на миналия век), доколкото то представлява сетивно изчистена среда за генериране на драматични форми, както и като чисто изкуство, така и като свързани с реалния живот форми (като радио журналистиката).

Дисертацията има ясно и точно формулирана теза (стр. 5), а именно “Тезата на дисертационния труд е, че звуците могат без помощта на речта и музиката да пресъздават събития, да създават контекст и да предизвикват конкретни конотации в аудиторията”.

Методите, които използва текста са (1) критичен преглед на мултидисциплинарна литература в областите на интерес, (2) анализ на радиопиеси и документални радиопроизведения, (3) създаване на авторска теоретична постановка за класификация на звуците в радиото и емпиричното проучване.

Теоретичното доказване на тезата на дисертацията включва като специални методи анализиране на state of the art литературни и академично литературни произведения върху проблеми от областта на медиазнанието, психоакустиката, акустичната екология, теория на радиото и теория на киното.

От особен интерес за мен е включването и използването за постигането на целите на дисертацията на редица понятия, подходи и инструменти от хуманитарните области семиотика, лингвистика,

психология, психоакустика и философия, близки до моята академична експертиза, а във случая с философията и семиотиката – и съвпадащи с нея.

В теоретичната част се прави изключително интересния паралел между структурирането на звуковите картини и структурирането на изречения в лингвистиката, където се различават главни и второстепенни части. Дисертант Печева предлага оригинална авторска структура за класификация на звуците в радиото. Основните компоненти на тази структура са (1) принципът, че структурата на звуковите картини е изграден от три основни и различни типа звуци: (а) основни звуци, (б) второстепенни звуци и (с) шумове и (2) водещата функция на звуците, а именно, да “създават определени конотации в аудиторията и през тях да определят контекста на разказаното само със звук.”

Емпиричната част от дисертационния труд впечатлява със своя обем и богатство (анализирани са “над 100 радиопиеси и документални радиопродукта на БНР).

Глава първа на текста извежда необходимите дефиниции, технически и културни от множество различни области, включително физика, астрономия, медицина, философия, лингвистика, психология, психоакустика и екология. Тези дефиниции формират основата, на която дисертант Печева стъпва, за да успее да изведе и анализира по оригинален и новаторски начин различните функции и роли на звуците в радиото и киното. Отделно са изведени и основните жанрови полета в двете медии, за които дисертантката демонстрира, че звуците са необходими най-много. Предлага се и оригинален анализ на връзката между звука и контекста, както присъства в акустичната околна среда.

Глава втора е посветена на употребата на звуците, като отново следва тройната структура: употреба на звука в радиото, употреба на звука в киното и употреба на звука в акустичната околна среда. Особено интересна е частта, която анализира звуковата картина и нейните компоненти. В нея намира място и авторския теоретичен модел за класификация на звуците в радиото на дисертантката, който представлява съществен принос на труда.

Третата глава представя резултатите от впечатляващото емпирично проучване, което фундаира по научен начин теоретичния пласт на текста. Печева е използвала влиятелния метод на семантичния диференциал и въвежда скала за натрапчивост на стимулния материал, която е формулирана в модерен квантифициран вид и притежава цифров еквивалент на оценките.

Като изключително интересна определям изложената от Печева представа за пространство и време в три филмови жанра (научна фантастика, военно-исторически филми и уестърн), която показва в динамична перспектива ролята на звука за изграждането на различни типове действителност (стр. 133 – 140 в текста).

Приемам и трите основни приноса на дисертацията (описани на стр. 33 от автореферата) за налични и допринасящи за развитието на дисциплинарните полета, в които е позициониран текста. Намирам, че тези приноси отговарят и всъщност надхвърлят академичните изисквания за докторска степен по смисъла на Българския закон. Нямам общи публикации с авторката. Гласувам положително за защитата и препоръчвам на Комисията да приеме настоящия дисертационен труд с най-висока оценка.

Доц. Д-р. Борис Грозданов

ИИОЗ, БАН; София 16.11. 2016.